

nice na teh govoricah, ne vemo. Malo dvomljivo se pa nam zdi, da bi grof Badeni se bil odločil tako daleč ustreči Čehom. Najbrž časopisi vso stvar malo pretiravajo.

Italija. — Komaj se je Italija rešila iz zagate, v katero je zašla z Menelikom, kraljem abesinskim, že preti njeni koloniji v Afriki druga nevarnost. Sosednji domači rodovi afriški, ki ne morejo trpeti evropskih sil na svoji zemlji, jeli so napadati italijansko kolonijo. Pridobiti hočejo najprej to za se, potem pa še prijeti Angleže v Sudanu. Ta okolnost ni ravno prijetna za Italijo. Odpoklicala je vojake od tam in v celi svoji eretrijski naselbini je pustila le malo posadko. V Rimu so se že posvetovali, da bi eretrijsko kolonijo popolnoma opustili. Sedaj pa bi ne bilo častno, ko bi dervišov, ki napadajo njih zemljo, ne zavrnil. Tega seveda jim pa s sedanjo ondotno posadko ni mogoče storiti, temveč morali bodo isto pomnožiti, kar bo stalo zopet mnogo denarja in ljudi. Previdno bi pač bilo za Italijo, da opusti takoj in za zmirom afriško naselbino v Eritreji, kajti sicer se ji lahko še zgodi, da bo konec cele njene afriške politike še nečastnejši, kot je bila poravnava z Menelikom.

Kuba. — Vladna španska poročila se jako ugodno glase o položaju na Kubi. Glasom teh prodira general Weyler na čelu 14 bataljonov zmagonosno preko otoka in čisti deželo vstajev. Ti se umikajo in puščajo za seboj le mrtvece, konje in razni materijal. V večih pokrajinah ni več vstajev, vsaj organizovanih ne. V sladkornih tovarnah so začeli zopet z delom. Tako vladna poročila. Ne bo pa dolgo in privatna poročila bodo vse te trditve ovrgla. Poročila o dogodkih na Kubi nasprotujejo si že od početka. Španska vlada ve zmirom povedati o uspehih svoje vojske, a resnično se ji pa večinoma prav slabo godi. Z ozirom na slabe finančne razmere Španije in oziraje se na blagor kubanskega prebivalstva, bi bilo že prav želeti, da se naredi mir.

Turčija. — Predmet živahnim razpravam v Carigradu je zadnji čas tudi turški prestol. Dčim vlada sedaj sultan Abdul Hamid, zatrjuje se odločno, da njemu ne gre prestol, temveč njegovemu bratu Muratu, ki je že bil sultan, a ga je sedanji vladar odstranil, češ da ni pri zdravi pameti. Sedanjemu sultanu neprijazni krogi močno delujejo na to, da bi ljudstvo nahujskali zoper sultana in je pripričali, da pravica do prestola gre le Muratu, ki je popolnoma zdrav, a ga je sedanji sultan le iz sebičnosti dal zapreti. Če se ljudstvo zave in obrne hrbet sultanu, nastala bo nemala vstaja. — Položaj na Kreti je sila kritičen. Vstaji hočejo siloma izposlovati obljubljene reforme. — Velevlasti še niso dognale turškega vprašanja. Iz najnovejih poročil je posneti, da nastane položaj lahko najresnejši. Ruska mornarica v Črnem morju je vsa pripravljena. Brž ko pride povelje, odrinejo vojne ladije tisti trenotek proti Carigradu.

Obrtnija.

Sibirska železnica.

Rusija poslednji čas obrača vso svojo pozornost na Azijo. Pred krimsko vojno in tudi še po njej se Rusi za Azijo niso dosti brigali. Imeli so sicer Sibirijo, a služila je jim le bolj za pregnanstvo političnih zločincev in pridobivanje nekaterih kovin ter kožuhovine. Za poljedelstvo v Sibiriji se ni nikdo brigal. Sploh niso imeli nobenih pojmov o tej deželi. Aleks. Herzen pravi v nekej knjigi, da bi Američani iz Sibirije naredili vir največjega bogastva, dočim slaba ruska uprava ne zna izkoristiti dežele. Zadnja leta je pa Rusija obrnila vso pozornost na Azijo.

Vedno bolje spoznavajo Rusi, kake zaklade krijejo njih posestva v Aziji. Da se ti bogati zakladi odpro, je pa bilo treba železnic. Najprej so zgradili znano trankaspiško železnico, ki je odprla pot ruski trgovini in kulturi do Afganistana in Tibeta. Velika množina žita od tod sedaj prihaja v Evropo. Odprli so se kulturnemu svetu nenavadno lepi kraji, ki vzbujajo začudenje Evropejcev. Tako je heratska dolina nekakov raj.

Sedaj je v delu velika sibiriska železnica, ki bode 8000 kilometrov dolga. Začenja se ta železnica v Čeljabinsku na vzhodni strani Uralskega pogorja, katera postaja je že zvezana po železnici z Moskvo in Peterburgom. Od tod se začenja prvi oddelek velike proge, 1800 kilometrov dolge zapadne sirske železnice, ki 2700 kilometrov od Peterburga prestopa na azijsko zemljo in se končava v Kovanu ob Obi. Železnica drži po ravni, jednolični in rodovitni stepi in se je bila začela graditi 1891. leta. Južno ležeče gubernijalno mesto Omsk se je iz Tjukalinska zvezalo s postransko železnico. V stepah ni bilo dobiti stavbenega gradiva in moralo se je dovažati z Urala. Mostovi so leseni, a se pozneje zamene z železnimi.

Drugi del sirske železnice drži od Korivana do Irkucka. Ta proga drži mimo mest Tomsk (44.000 prebivalci), Krasnojarsk (22.000 preb.) in Irkuck (48.000 prebivalcev). Ta proga se gradi že četrto leto. Na tem delu proge je bilo premagati mnogo težav. Bilo je treba napraviti veliko mostov. Most čez Ob je 850, čez Jenizej celo 1000 metrov dolgo. Vode so navadno tu deroče, ker prihajajo iz gora. Tudi je bilo prekopati več gorskih hrbtov. Lesa in kamna ne manka za grajenje, železo se je pa privaža po ledenem morju in po Jeniseju. Ta del proge se dodela 1900. leta.

Kmalu za Irkuckom pride železnica do Bajkalskega jezera. Železnica bode peljala okrog jezera do Misovske. Ta del železnice se bode delal najpozneje. Sprva bodo posredovali promet parniki po jezeru. Na tej kratki proggi so sila težave. Obrežje jezera je strmo in ima več sotesk in presekov, treba bode mnogo umetnih zgradb in 4 kilometre dolg tunel skozi gorski greben. Da se ta proga precej ne dela, temu je povod težava z dovažanjem gradiva. Pot namreč tu ni nobenih. Inženerji se še le glave ubijajo, kako bodo premagali težave na tej proggi.

Potem bode železnica držala po pustih krajih do Sretenska 1100 kilometrov daleč. Šla bode skozi 1000 m visoko prelaz čez Jablonsko gorovje. Ker je ta kraj jako pust, začne se grajenje še le, ko bode dodelan zapadni del železnice do Irkucka in vzhodni od Vladivostoka do Hoborovke. Na obeh straneh bode podpirala grajenje vodna zveza po Balkajkem jezeru in po Amuru. Od Sretenska do Hoborovske, držala bode železnica po dolinah, po katerih teko večje reke. Sprva se sploh ni mislilo graditi te železnice, temveč vožnjo oskrbovati s parniki po rekah. Pozneje so se odločili za železnico, da se olajša promet. Grajenje tega dela železnice se še ni začelo. Od tod pa drži železnica 780 kilometrov daleč do

pristanišča Vladivostak in je že dodelan. Vladivostak je ob Tihem Morju, ima 18.000 prebivalcev, je dobro utrjen ter je rusko vojno pristanišče. Rusija ima ondu 32 vojnih ladij. Če pride do kake vojne v Vzhodni Aziji je za Rusijo največje važnosti, da ima železnico preko Sibirije. Sedaj more v Vzhodno Azijo pošiljati vojakov, živeža in streliva samo okrog Indije.

Vladivostok leži na jednaki zemljepisni širjavi, kakor Florenca, a je vendar podnebje ondu jako neprijetno, po zimi imajo srednjo toploto -12° , morje zamrzne. Zato si je Rusija poiskala bolj na jugu ugodnejše pristanišče. Od Kitaja je dobila Port Artur, katerega zveže s sibirsko železnico.

Kakor so transkapiško železnico delala vojaška oblastva, tako delajo tudi sibirsko. Tehnična dela opravljajo ženijski častniki. Delajo pa vojaki in kaznjenci, le malo imajo drugih delavcev in to samo rokodelce, kot zidarje, tesarje, kamnoseke, katerih ni zadosti dobiti mej vojaki in kaznjenci.

Železnica bode imela jeden tir s 1.52 m širjave. Narejena bode bolje na lahek in priprost način, da ne bode predraga. Postaje bodo kacic 50 kilometrov narazen in jih bode kacic 200. Na postajah bodo zgrajeni hoteli, ker v teh krajih ljudje nimajo druge prilike za prenočevanje. Postaje bodo največ v takih krajih, od koder se pozneje zgradi kaka stranska proga, ali se pa že sedaj vkupe steka promet. Sibirska železnica bode imela 2000 lokomotiv, 3000 osebnih in 70.000 tovornih voz. Osobni vozovi bodo imeli le tretji in četrti razred. Imeli bodo pa vlaki posebne vagone, v katerih bode jedilnica. Vlaki bodo vozili s hitrostjo 25 kilometrov v jedni uri.

Stala bode ta železnica 456 milijonov goldinarjev. Dodelana bode 1901. leta. Vožnje bode imela dovolj, kajti v Sibiriji je mnogo rud, premoga, poleg tega je dežela jako rodovitna, žito raste do 59° zemljepisne širjave. Sedaj ga niso več pridelovali, kakor so ga potrebovali za domače potrebe. Dalje proti severu so veliki jelovi gozdi. Nadalje je na severu mnogo živali z lepo kožuhovino in po rekah mnogo rib. Železnica bode vse to izvažala, kajti dovažalo se jej bode blago po velicah sibirskih rekah in stranskih železnicah, ki se pozneje zgrade. Poleg tega bode nova železnica silne važnosti za trgovino s Kitajem, katera je sedaj največ v angleških rokah in potem pride v ruske. Iz Kitaja se bode v Evropo privahal zlasti čaj in bomhaž. Angleško trgovino zadene z zgrajenjem sibirske železnice hud udarec. Rusija se pa narodnogospodarsko povzdigne.

Obrtnijske raznoterosti.

— Največji zvon na svetu imajo v Filadelfiji. Cio fernca meri deset metrov v premeru in je po noči električnem razsvetljena, ter stoji na taki visočini da se vidi po vsermestu. Zvon za bitje tehta 56.000 funto v. Ta velikanska u navija se s strojem, ki se nahaja v stolpu.

Črni kit za les in porcelan se napravi, ako se vodno steklo s kredo in fino spršenim žveplenim antimonom, zmeša, tako dobimo zmes zaželenne barve. Ta kit se da tudi polirati.

Kmetijstvo.

„Naš gospod učitelj“.

(Spisal F. Š.)

(Dalje.)

IV.

Ko sva drugi dan popoldne z Zorničem stopila v dvorano, je bila že polna vaščanov, ki so najo spoštljivo pozdravili,

Dvorana je precej prostorna. Na onem koncu so tla nekoliko vzvišena in tam stoji miza in stol za govornika; na desni strani je velika omara, polna knjig in časopisov na levi pa druga, v kateri so razne zbirke. V kotu stoji črna šolska deska, ob straneh v dvorani so pa ozke mize, tako, da je po sredi prost prehod. Poleg miz so stoli, postavljeni tako da vsi navzoči gledajo proti oni strani, kjer je govornikovo mesto.

„To je naša zbornica“, mi je rekel Zornič. „Kakor vidiš smo precej založeni s knjigami in časopisi in tudi nekaj zbirk imamo v vsakem slučaju pri rokah, kar potrebujemo, oziroma, da se v vsakem slučaju lahko takoj in temeljito pčučimo.“

Zbrani gospodarji so se med tem časom pogovarjali o gospodarskih razmerah.

„Jaz bi naročil nekaj umetnih gnojil“, se je obrnil Kapar do Zorniča, „letos ga mislim tudi na njive dejati, ker mi je na travnikih tako dobro naredil; vendar se bojim, da bi me trgovec ne opeharil. Umetna gnojila so taka, da človek ne ve, kaj je v njih; trgovec mi lahko vanje nameša prsti, peska ali kar mu drago, saj tako tega ne morem razložiti.“

„Saj brezvestni trgovci tudi res delajo tako“, je odgovoril Zornič. „Zato, da bi se pri prodaji umetnih gnojil preveč ne goljufalo, ustanovila so se kemijske preiskušališča. Kupec naj od prodajalca zahteva jamstvo za določeno množino rabnih snovij v gnojilih; kadar gnojila dobi, zmeša naj jih dobro skupaj, kar je enakih, potem pa naj nekoliko tega pošlje preiškušališču, ali pa naj iz vsake vreče z različnih mest, na pr. z dna, iz srede in z vrha vzame po nekoliko gnojila, je zmeša in pošlje preiškušališču. Preiškušališče potem gnojilo preišče oziroma preizkusi, ali je toliko rabne snovi v njem, kolikor je trdil trgovec, če je ni toliko, mora trgovec blago vzeti nazaj, ali pa mora toliko povrniti, kolikor je blago manj vredno.“

„To je sicer dobro“, je pripomnil Kapar, „ali preizkušališče gotovo ne dela zastoj. Če jaz naročim nekaj sto kil dveh, treh gnojil, poslati moram tudi dve, tri poskušnje preizkušališču; to bi pa vendar preveč stalo.“

„Da, to bi preveč stalo“, je rekel Zornič, toda saj ni treba tako ravnati. Preizkušališča tudi naredo pogodbe; povabijo namreč trgovce, naj pri njih dajo preiskati svoje zaloge, da bodo mogli, svojim kupcem jamčiti za določeno porabnost. To je za poštenega trgovca jako dobro, ker potem vsaj ve, kakšno blago ima. Trgovec